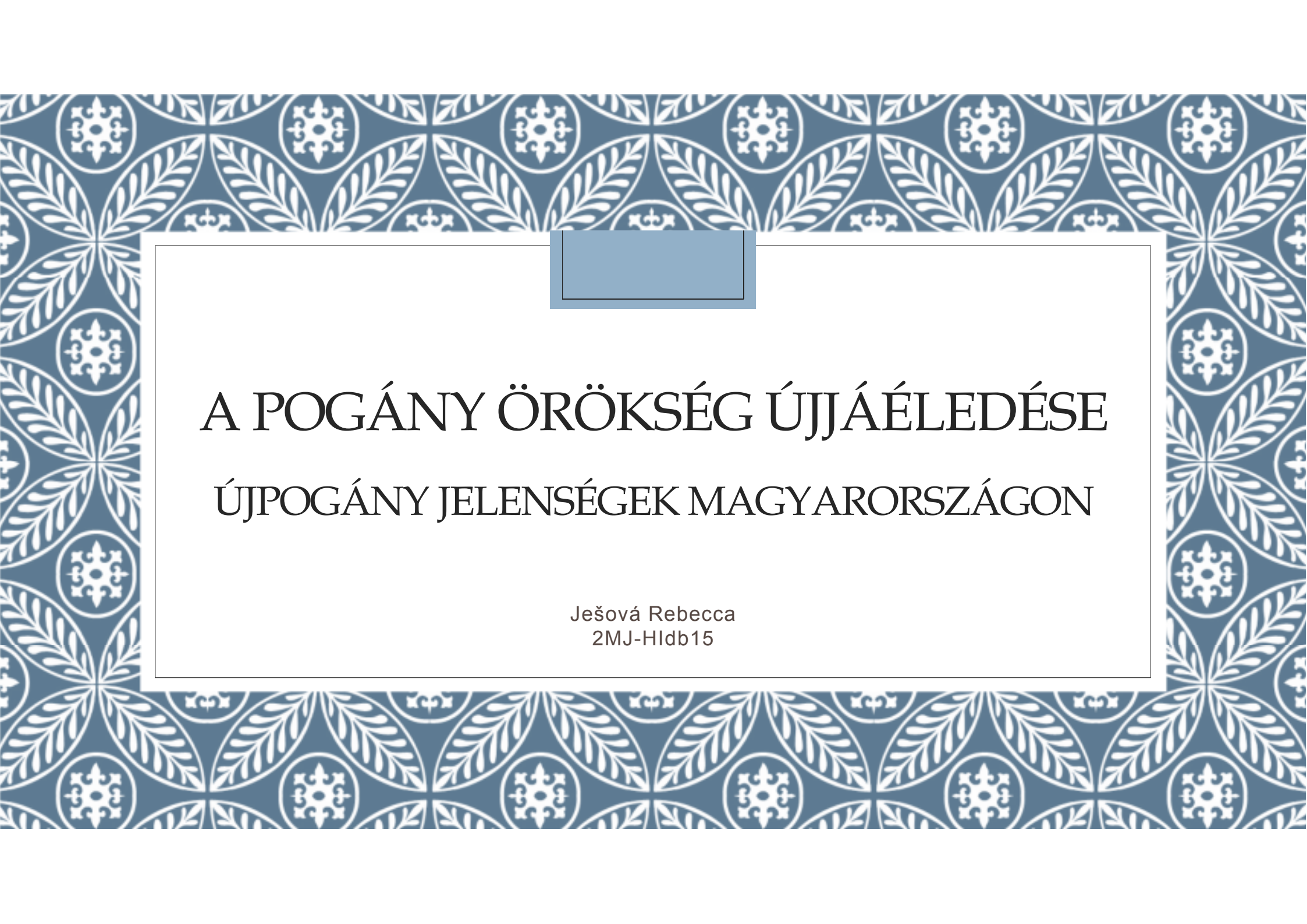

A POGÁNY ÖRÖKSÉG ÚJJÁÉLEDÉSE

ÚJPOGÁNY JELENSÉGEK MAGYARORSZÁGON

Ješová Rebecca
2MJ-Hldb15

A kutatás kiindulópontjai

- A keresztény kultúra és a magyar keresztény műveltség történetében az ószövetségi, az antik, „barbár” és pogány örökségnek mindig is fontos szerepe volt.
- Személyes tapasztalatok alapján ez a kérdéskör a mai fiataloknál egyre többeket szólít meg. Ennek több okai is lehet.
- Fő okai: a vallásosság családi háttere, a keresztény egyházak elidegenedése, a fiatal generációk tiltakozása, és az új közösség iránti igény.
- Minden vallási, rituális jelenség mögött az emberiséggel egyidős mítoszok húzódnak meg, ezért van az, hogy a kereszténység rítusai mögött is ősi mítoszok, szimbólumok fedezhetőek fel.
- A magyar újpogányság alatt tárgyalt jelenségek sajátossága az archaikus és a nemzeti, a laikus és a szakrális tartalmak ötvözete.

A keresztény műveltség előzményei

- Molnár Tamás vallásfilozófus munkái alapján az ószövetségi hagyomány által közvetített keleti mítoszok fontosságát mutattam be.
- Majd az antik görög-római alakok kinézetét, miben és hogyan jelennek meg a keresztény alakokban (pl. Poszeidón és Pán összevonása az Ördöggént jelenik meg).
- S végül a „barbár” és a pogány örökségből kiemeltem a Világfát, mint a tudás fájának szimbólumát.
- Fontosnak tartom a többistenhitre épülő egyházak, panteonok férfi és női szereplőinek szerepét.

Férfi és női istenek

- A keresztény kultúrában a nők másodrendűsége nehéz és negatív örökség. Ezért is fontos, hogy több isten és istennő alakja is bekerült az újpogányságba.
- Az újpogány mozgalmak igyekeznek nagyobb szerepet adni a női nemnek.
- A keltáktól Morrígan-t vették át, aki nemcsak a Halál megtestesítője, hanem a mágiáé is. Tehát úgymond a boszorkányok „ősanyjaként” is tekinthetünk rá.
- A skandinávoknál inkább Thor és Odin alakját tisztelik az újpogány „vikingek”.
- Fontosnak tartom még a japán panteonban lévő férfi-női egyenlőséget. A japán panteon vezetője női istenség (míg a legtöbb politeista panteonban férfi).

Kiemelt szimbólumok és ünnepek pogány-keresztény-újpogány változatai

- Több ősi szimbólum egyaránt megjelenik a kereszténységben és az újpogány mozgalmakban. Ilyen a Világfa, amellyel Diószegi Vilmos szerint a turulmadár is rokon szimbólum.
- A legtöbb keresztény ünnep pogány ünnepre vezethető vissza. Ilyen a *halottak napja*, a *karácsony* és a *húsvét*. Az újpogányságban részben a kelta ünnepi szokások szerint tartják meg az ünnepeket.
- Fontos pogány-újpogány ünnepi esemény a nap-éj egyenlőség ősi ünnepe. Ezt az ómagyaroknál a sámán jelenlétében tűzugrással, máglya körül való gyülekezéssel tartották meg.

Az antik vallásosság szerepe a keresztény vallásfilozófiában

- Arisztotelész, Platón nélkül elképzelhetetlen Szent Ágoston vagy Szent Tamás vallásfilozófiája. Jól jelzi ezt a magyar ellenreformáció vezéralakjának, Pázmány Péter nagyszombati érseknek az egész valláselméleti munkássága is.
- Szent Ágoston beépítette a keresztény filozófiába az általa fontosnak tartott gondolatokat nemcsak a neoplatonikusoktól, hanem magától Platóntól és Cicerótól, valamint a sztoikus filozófiából.
- Szent Tamás a görög filozófusokat arab és bizánci közvetítéssel összhangba hozta Arisztotelész filozófiájával és a keresztény egyház tanításával
- Ezzel elsőként tett kísérletet az átfogó keresztény filozófiai rendszer megalkotására.

A pogány magyar örökség felfedezése és helye a magyar nemzeti kultúrában

- A 18. századtól kezdve vizsgálják, hogy a kereszténység előtt milyen vallásúak, milyen *hitvilágúak* voltak a magyarok
- Kisfaludy Károly pályázatot hirdetett „a magyar mitológia” adatainak összegyűjtésére. Erre a pályázatra írta meg 1854-ben Ipolyi Arnold a *Magyar mythologia* című művét.
- Diószegi Vilmos, az egyik legismertebb magyar sámánizmus-kutató már nem „ősvallásról” és „mitológiáról” beszélt, hanem „hitvilágként” említette a pogány magyarok vallásosságát.
- Erdélyi Zsuzsanna 1967-ben kezdődött kutatása azért különösen fontos, mert egy már elveszettnek, elfelejtettnek tűnő népi imádságkultúrát talált meg
- Az „archaikus népi imákban” megfigyelhetjük, hogyan vegyültek egybe a pogány és a keresztény imák motívumai

A sámánizmus és a népi imák szerepei

- A sámánok az Ural vidékén, illetve attól keletre eső szibériai pogány népek vallási vezetőiként kapcsolatot tartottak a túlvilági szellemek és az élők világa között. Szertartásokat, rítusokat végeztek, gyógyítottak, jósoltak. Sámánnak *születni kellett*. Konkrét testi jel: pl. egy kézen hat ujj, vagy foggal született gyermek)
- A sámán funkciói, a mai neopogányságban akkor jöhetnek létre egy neosámánnál, ha valamilyen elzárt közösségről beszélünk. Távoli vidéken vagy szándékosan eltávolodva a civilizációs adottságoktól, ártalmaktól. Ők is a régi gyógyítási módok felé fordulnak. Ezek közt szerepelnek gyógyító ráolvasások is.
- Az ősi népi imákat szájhagyomány útján főleg a nők őrizték meg. Családi körben használták, így az egyház nem szerzett róluk tudomást. Az archaikus népi imák, amelyeket Erdélyi Zsuzsanna gyűjtött össze, tartalmazzak ráolvasásokat, gonosz/ártó szellemeket elűző imákat, jólétért való imádságokat, stb.

Az ősi magyar hitvilág központi szereplője a sámán

Tuvai sámán a 2012-es Kurultajon

Fotót készítette: Melinda Doran

Az újpogányság elterjedésének okai

- Otthon, családi környezetben a fiatalokat erőszakkal kényszerítik a keresztény hitre. Gyakran a szülők sem igazán vallásosak, mégis rá akarják erőltetni a gyermekükre az aktív hitéletet.
- Ilyen esetekben vagy vallásossá lesz az érintett fiatal, vagy elfordul az egyháztól, és más vallási irányzatok, tanok felé fordul. Vagy teljesen ateistává válik. Ma még alig kutatják ezeket a tömeges generációs válaszreakciókat.
- Ateista családokban előfordul, hogy a fiatal azt tapasztalja, osztálytársai hisznek valamilyen vallásban. Lehet ez vagy a kereszténység valamelyik ága, de lehet ez valamilyen újpogány irányzat, esetleg az okkultizmus. A fiatal elkezd kérdezősködni, s ennek eredményeképpen ő is választhat magának egy neopogány vallási irányzatot.
- A kisebbségi magyarok körében ez egyre gyakrabban a kereszténység előtti pogány magyar vallás neopogány változata lehet. Gyakori jelenség a szűkebb baráti kör hatása: olyan baráti kapcsolatok jönnek létre, ahol a pogányságot tisztelik, becsülik és a pogány istenekben hisznek.
- A kevésbé gyakori esetnek számít, amikor mindkét szülő, az egész család a pogány örökséget „támogatja”, így a fiatal ilyen környezetben növekszik fel születésétől kezdve.

Magyarországi mozgalmak és a katolikus egyház álláspontja

- Neopogány mozgalmak nem generációs jelenségek. Mai magyar fiatalok nemcsak a *magyar* neopogányságot választják. Magyarországon és a magyar kisebbségek körében gyakran inkább más, természetvallási mozgalmak felé tájékozódnak.
- Egyre elterjedtebb például a viking, a wicca, kelta (esetleg az újfajta druida vallás). Megnyilvánulásait ünnepi eseményekben, viselkedésben (gesztusokban), esetleg öltözködésben, hobbitevékenységben vagy akár a névadásban is megfigyelhetjük.
- A pogányság, neopogányság térhódításának fontos előzménye és oka a keresztény egyházak válsága. A Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevelet küldött szét. Létre akarnak hozni egy igazságosabb, egységesebb és testvériesebb társadalmat.
- VI. Pál pápa az *Octogesima adveniens* című enciklikája szerint az egyház feladata a helyi problémák megoldása.

Újpogány jelenségek a dél-szlovákiai magyar közegben

- Szlovákia keleti és középső részén, különösen Gömörben több pogány megnyilvánulást figyelhetünk meg: az ottani neopogány közösségekben nincs például megkeresztelkedés, ráadásul baranta versenyeket is rendeznek Gömörpéterfalán.
- Csallóközben, Dunaszerdahely környékén akadnak, akik pogánysággal foglalkoznak, de kevesen vannak. Ők is inkább az idősebb korosztályhoz tartoznak. Csallóközben például Kovács-Magyar András kezdte elterjeszteni a táltos hitet.
- Az újpogányság a mi tájainkon inkább szimbólumok és harcművészetek terén nyilvánul meg, esetleg zene és más művészetek terén, ruházat terén csak egyes eseményekkor.
- Előfordul hobbitevékenységben, mint például hagyományőrző lovaglásban. Csallóközben 2009-től 2015-ig működött a Bösi Sámán Nap.

Hagyományőrző tevékenységek a dél-szlovákiai magyar közegben

- A rovásírás vetélkedőt az Urbán Aladár vezette Palóc Társaság és a Felvidéki Rovók szervezik. Ebben is megjelennek a neopogányság hívei, de inkább műveltségi tartalommal, mintsem valódi vallásos meggyőződéssel.
- A Bösi Sámán Napon hagyományőrző program része a lovaglás, íjászat, jóslás. Este pedig sámándobolás a meggyújtott máglyarakás körül, tűzön járás. 2009-től 2015-ig működött, azóta érdeklődés híján nem szervezték meg többé.
- A nagyudvarnoki Aranykertben Bíró Gábor szervezett pogány hagyományőrző rendezvényeket, pogány, hagyományőrző bemutatókat, fesztiválokat
- Nyári lovas táborokban a gyermekek eltanulhatták tőle a hagyományőrző tevékenységeket. Lovas-íjász versenyeket is rendezett.

Képek a bősi Sámán napról

Égő máglya

*Ezen képek 2012-ben készültek, augusztus 18-án.
A képeket készítette: Ješ Ernest*

Női sámán fehér ruhában, sámándobbal

Összegzés

- Keresztény egyház sokat merített a pogány, görög, római, skandináv, kelta örökségből
- Vannak univerzális és ősi szimbólumaink, mint például a Világfa.
- Kereszténység nemcsak ősi mítoszokat értelmezett át, hanem pogány ünnepeket is.
- Görög filozófiának nagy hatása volt az egész keresztény vallásfilozófiára
- A pogány magyar örökségnek mindig is nagy szerepe volt a magyar nemzeti kultúrában: a sámánizmusnak, a pogány eredetű népi imáknak. Mai magyar neopogány mozgalmak nemcsak a magyar őshithez nyúlnak vissza, hanem más neopogány mozgalmakhoz is.
- Az újpogányság elterjedésének legtöbb oka a keresztény egyházban kereshető.
- Magyarország területén a pogány magyar hittel versengenek más neopogány mozgalmak. A kisebbségi magyarok körében összetartó erőként jelenik meg a magyar pogányok hitvilága és kultúrája.

KÖSZÖNÖM A
FIGYELMET!